

Motion till riksdagen 2021/22:1289

av **Ida Karkiainen m.fl. (S)**

Beredskapslager för livsmedel

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om beredskapslager för livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Beredskapslager är beteckningen på den förrådshållning som byggs upp i fredstid för att tillgodose samhällets olika behov vid kriser eller i krig. Under 1980-talet var Sverige självförsörjande på livsmedel till 80–100 %, beroende på råvara eller motsvarande. År 2013 var siffran ca 55 %. Norrland är exempelvis beroende av dagliga transporter från södra Sverige eller utlandet.

1993 års beredskapsförordning upphävdes 2002 och beredskapslagren avskaffades därmed. Det finns ingen svensk myndighet med utpekat ansvar för livsmedelsförsörjningen i kris eller i krig, även om Livsmedelsverket har ansvar för risk- och sårbarhetsanalyser för livsmedelsdistribution.

Lagerhållningen har blivit allt mindre och är baserad på just-in-time-flöden. Vid störningar i leveranserna gapar hyllorna snabbt tomma. Livsmedelslager för matvaruaffärerna finns på ca 200 platser i Sverige. Men de lagerför endast det som ska skickas ut till affärer inom kort. Man räknar med att exempelvis grönsaker eller färskvaror finns i affärernas lager som räcker 8 dagar framåt. Livsmedelsverkets rekommendationer till privatpersoner är att det personliga ansvaret är att själv lagra mat som räcker i en vecka för att klara mindre kriser såsom snöstorm eller ett elavbrott. Civilförsvarsförbundet tänker sig exempelvis en hemberedskap på minst 72 h. Men vad händer om krisen varar längre än så? Vid ett s.k. avstängt krisläge bortfaller hälften av Sveriges livsmedel, dvs det som vi importerar från utlandet. Så även på kort sikt är sårbarheten hög.

Sverige har fortfarande beredskapslager av bl.a. drivmedel. Ansvarsförhållandena för detta regleras i SFS 1984:1049 lagen om beredskapslagring av olja och kol och innehas av Energimyndigheten. I bestämmelserna anges att företag som importerar och/eller säljer mer än 50 000 kubikmeter årligen, alternativt förbrukar mer än 5 000

kubikmeter per år, är ansvariga för att lägga upp beredskapslager. Lagret skall i storlek motsvara 90 dagar av föregående årsförbrukning. Frågan är om nuvarande nivå av beredskap är tillräcklig i framtiden. Detta då vi nu ser snabba förändringar i vår omvärld. Både med pandemier, klimatförändringar och med ökad instabilitet och social oro utanför EU:s gränser som kan komma att påverka oss. Torka och översvämningar hotar att störa livsmedelsproduktionen, på många platser i världen. Sammantaget ställer detta större krav på vår beredskap och vårt behov av att stimulera inhemsk livsmedelsproduktion samt stödja initiativ till t ex ökad självhushållning.

Regeringen har gjort stora satsningar på försvaret och på att bygga upp civilförsvaret, men mer måste göras för att inkludera livsmedelssektorn. Vi har exempelvis inget produktionsmål för svenskt jordbruk. Vi är självförsörjande på spannmål, men produktionen av mjölk och gris- och nötkött har sjunkit till mellan 40 och 60 procent. Som exempel fanns det på 1950-talet över 10 000 mjölkbönder i Norrbotten. Idag är det mindre än 70 kvar. Visserligen har jordbruken förändrats och större volymer produceras vid varje jordbruk, men utvecklingen är ändå oroande – inte minst med tanke på Sveriges ambitioner om ökad självförsörjningsgrad. Med jordbrukens nedläggning följer också svårigheten att få tag på lokalproducerade råvaror, arbetstillfällen går förlorade, landskapen växer igen och markerna blir otillgängliga. Sveriges jordbrukare är kritiska till att vi ska kunna bygga upp en bättre civil beredskap i hela landet.

För att skapa en robust beredskap behöver vi också ersätta beroendet av fossila bränslen med biobaserade alternativ som vi kan producera själva och arbeta för en större cirkulär ekonomi där man i Sverige återvinner och återanvänder i högsta möjliga mån vilket ger ett mer hållbart och livskraftigt samhälle. Vi behöver utveckla system för återcirkulation, såsom exempelvis näringsämnen eller fosfor från städerna till jordbruket, eller på annat sätt ta tillvara resurser från ett samhällsområde till ett annat. Slutligen behöver vi minska avståndet mellan konsument och producent i livsmedelskedjan genom att stimulera nya mindre aktörer inom jordbrukssektorn, inte minst i norra Sverige.

Sammantaget behövs en bred översyn av behovet av utökade och ytterligare beredskapslager vad gäller livsmedel i hela landet. Den 2 september tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att analysera och föreslå en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskapen samt utreda principer och former för finansiering av samhällets försörjningsberedskap. Förslagen ska syfta till att stärka Sveriges förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning vid framtida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig. Det är en viktig utredning som adresserar några av de frågeställningar den här motionen reser, men för att öka självhushållningsgraden och livsmedelsproduktionen i Sverige så att vi klarar kriser behöver fler åtgärder vidtas.

Ida Karkiainen (S)

Emilia Töyrä (S)

Fredrik Lundh Sammeli (S)

Linus Sköld (S)